

# СКЛАДОВІ ЕФЕКТИВНОГО ІНТЕРНЕТ-ТРЕНІНГУ

**Назар Максим Миколайович**

*Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Київ*

*apartment@bigmir.net, ORCID iD: 0000-0002-9104-2585*

1. Перш за все, інтернет-тренінг – це групова психологічна робота, що здійснюється у мережі Інтернет і визначається як активне соціально-психологічне навчання в умовах групи на основі використання тих або інших форм інтернет-спілкування. Частіше за все групова навчальна та психологічна робота здійснюється у формі інтернет-тренінгу, вебінару чи дискусії, для чого використовуються сайти з достатнім технічним рівнем комунікативних можливостей, електронна пошта, а також спеціальні програми для текстового та/або мультимедійного онлайн-спілкування (Skype, ICQ тощо). Сучасні інфокомунікативні технології, зрозуміло, відіграють тут особливо важливу роль.

2. Ефективні інтернет-тренінги здійснюються переважно або виключно у віртуальному освітньому просторі. Віртуальний освітній простір (або віртуальне освітнє середовище) – це нова комплексна навчальна технологія, що розуміється як спеціально створений інформаційний простір мережі Інтернет для здійснення різних форм дистанційного навчання, що ґрунтуються на принципах активності, ініціативності та суб'єктності тих, хто навчається. Відповідна навчальна технологія (або комплекс задіяних разом навчальних технологій) є однією з найбільш актуальних і перспективних для дистанційного навчання, зокрема інтернет-тренінгів.

Віртуальне освітнє середовище функціонально ідентифікується як простір надання інформаційної, методичної, організаційної підтримки усім учасникам освітнього процесу; простір обміну передовим досвідом, інноваціями та напрацюваннями; простір спільного створення, зібрання та обміну сучасними навчальними ресурсами; нарешті, простір опанування нових інформаційних технологій та упровадження нових організаційних форм навчальної діяльності.

Основні переваги застосування віртуальних освітніх середовищ:

1) можливості широкого та зручного доступу суб'єктів навчання до інформації, що знаходиться у мережі Інтернет; 2) самостійна пошукова діяльність, спрямована на оволодіння необхідною організаційною та навчальною інформацією; 3) збір і накопичення передового, зокрема іноземного, досвіду, а також доступ до інформації, що необхідна для підвищення якості й ефективності освіти та навчання; 4) впровадження у процес навчання та освіти сучасних комп'ютерних, зокрема інфокомунікативних і мультимедійних, технологій; 5) зручна, економічна та ефективна взаємодія, співробітництво як на організаційному, так і на міжособистісному рівнях, налагодження інтернет-спілкування як на рівні офлайн, так і онлайн.

3. Інтернет-тренінги функціонально здійснюються, як мінімум, у трьох аспектах: а) як інноваційний і потужний навчальний інструмент; б) як знаряддя побудови і розвитку віртуальних освітніх середовищ; в) як ефективний засіб зміни і оптимізації психологічного стану та особистісного зростання учасників (сфера дистанційної психологічної роботи).

4. Ефективний інтернет-тренінг передбачає розробку а) т.зв. «зовнішнього контенту», або інтерфейсу, тобто контенту управління учіннєвою діяльністю та організації процесу навчання – сюди відноситься визначення, формування та підтримування психологічної готовності до учіннєвої діяльності, педагогічний модуль, діалогова взаємодія, побудова статичного профілю та динамічної моделі учня (респондента), адаптація та індивідуалізація процесу навчання, створення навчальних спільнот тощо); і б) т.зв. «внутрішнього контенту», тобто контенту, що відповідає за зміст навчання та експертний модуль – сюди відноситься формування необхідної, відповідно до цілей навчання, системи здатностей і психологічних компетенцій.

5. Застосування моделі учасника (або «моделі респондента») є важливим чинником розробки ефективного інтернет-тренінгу. Під моделлю учасника/респондента розуміється спрощене уявлення індивідуума, який є реальним і унікальним або репрезентує певну групу чи вибірку індивідуумів, з

певними наявними властивостями, станами та процесами, що здійснюються в ньому або в них. Головне завдання моделі учасника – виділення підстави для розробки і здійснення навчального впливу.

6. Розкриття спектру значимих можливих варіантів вибору учасника у виконанні навчальних завдань, результати котрих (варіантів вибору) відображені у каталогі впливів, що керують навчанням, є головним завданням, базовою засадою опису та розробки моделі учасника, тоді як значимість відповідних варіантів вибору визначається мірою їхньої співвіднесеності з метою навчальної системи. Спектр значимих можливих варіантів вибору є підставою для розробки і практичного здійснення навчального впливу. Відповідність цим позиціям описує ефективність навчальної системи, що використовується, зокрема, в інтернет-тренінгу.

7. Психологічні, зокрема інтелектуальні, особливості учасників навчання повинні враховуватися ще під час проектування інтернет-тренінгів. Слід враховувати культуральні, вікові, гендерні, професійні та ін. особливості сприйняття та мислення учасників інтернет-тренінгу, рівень їхньої комп'ютерної письменності, наявність чи відсутність прямих контактів з ведучим, тьюторами та між собою поза межами інтернет-тренінгу, тощо.

8. Ефективний інтернет-тренінг розробляється і здійснюється на спеціально підготовленій для цього технологічній платформі. Такими електронними платформами можуть бути Coursera, MIT OpenCourseWare, EDX, iTunes U, Udacity, Moodle, Google for Education, eFront тощо. Зокрема, інтернет-тренінги, що розробляються і здійснюються спеціалістами лабораторії сучасних інформаційних технологій навчання Інституту психології імені Г.С. Костюка, функціонують на платформі Moodle: <http://moodle.newlearning.org.ua/>. Платформа Moodle є не тільки безкоштовною, але і зручною в плані зовнішніх програмних доробок і доповнень, що здійснюються програмістами лабораторії.

9. Відслідковування критеріальних параметрів об'єктивної реєстрації змін навчальної діяльності учасників інтернет-тренінгу продуктивно описує комплексна мультимодель TOTE, що включає: а) етап першого тесту – стан

учасника на момент перед початком інтернет-тренінгу загалом або його певного сегменту, що характеризується відсутністю або поодиноким і несистемним застосуванням всіх або деяких з цільових знань/умінь/навичок (як критеріїв бажаного стану – мети інтернет-тренінгу), що виявляється спеціальним тестуванням, опитуванням тощо; б) етап операцій – проходження запропонованих сегментів інтернет-тренінгу, що включають виконання різнопланових завдань для оволодіння цільовими знаннями/уміннями/навичками; в) етап другого тесту – контроль результативності здійсненого навчання цільовим знанням/умінням/навичкам, для чого використовуються запрограмовані тестові перевірки, в яких респондент обирає правильний або найкращий варіант серед запропонованих, а критерії оцінки залежать від критеріїв, зазначених на етапі першого тесту; г) етап виходу – в залежності від зроблених виборів, де критерієм правильності або точності вибору виступає міра його співвідношення навчальній меті – засвоєнню цільових знань/умінь/навичок, респонденту пропонується або проходження нового сегменту тренінгу, або його завершення, якщо був пройдений останній сегмент, або перепроходження того сегменту, навчання змісту котрого не виявилось результативним. Вибір учасника дистанційних навчальних програм є підставою для відповідного подальшого навчального впливу.

10. Досвід ведучого інтернет-тренінгу у здійсненні тренінгової роботи в «звичайних», тобто поза мережею Інтернет, умовах, є суттєвим чинником ефективного здійснення дистанційної тренінгової роботи.

11. Застосування у розробці та здійсненні інтернет-тренінгів нового концептуально-технологічного підходу, що ґрунтується на високій мультимедійності та інтерактивності діалогової взаємодії людини й навчальних комп'ютерних технологій, є бажаним і рекомендованим. Суть підходу полягає у поєднанні в інтернет-тренінгах т.зв. «текстово-знакового» спілкування (комунікації, подання інформації та навіть побудови інтерфейсу) з т.зв. «інтерактивно-мультимедійним».

Попередній підхід – підхід «протиставлення» комп'ютерно опосередкованого та безпосереднього особистого спілкування, що раніше використовувався у навчальній груповій роботі в мережі Інтернет і в якому часто зазначався «знак» (текст) як сегмент опосередкування між учасниками комп'ютерно опосередкованого спілкування, побудованого на передачі переважною більшістю або виключно текстових повідомлень (електронна пошта, інтернет-пейджери, інтернет-форуми, блоги, чати тощо), логічно завершується разом з значним підвищенням швидкості передачі інформації в мережі Інтернет та активним розповсюдженням сучасних прогресивних розробок у сфері мультимедійної електронної комунікації, завдяки яким інтернет-спілкування стає власне безпосереднім, «живим» спілкуванням різних людей, що здатні бачити та чути один одного майже так само, як це відбувається при «звичайному» спілкуванні.

Нинішні тенденції розвитку мультимедійних комунікативних засобів (такі як відеочати, відеоконференції, моделювання спілкування у 3D-просторі тощо) вказують на актуальність нового підходу «єдності», в якому протиставлення комп'ютерно опосередкованого та безпосереднього особистого спілкування поступово знімається та позиціонується єдність різних видів спілкування – т.зв. «особистого» і «комп'ютерного». Оцінка тенденцій технологічного прогресу дозволяє вважати, що з часом межа між цими видами спілкування буде все більше розмиватися.

12. Застосування мультимедійних технологій, таких як відеоролики, анімації, аудіозаписи тощо, в інтернет-тренінгу є бажаним і рекомендованим.

13. Інструкції для учасників інтернет-тренінгу повинні бути чіткими та зрозумілими.

14. Технічна та організаційна підтримка тьюторами учасників навчання під час інтернет-тренінгу є в переважній більшості випадків обов'язковою. Повинна бути забезпечена наявність засобів для оперативної електронної комунікації учасників з адміністрацією тренінгу та між собою – інтернет-форуму, чату, електронної пошти, сторінок в соціальних мережах, відеоканалу в

«Skype» тощо. Оперативність реагування на повідомлення учасників інтернет-тренінгу з боку авторів та адміністрації інтернет-тренінгу є важливим чинником його ефективного здійснення.

Таким чином, складові ефективного інтернет-тренінгу можуть бути виділені та запроваджені у практику навчання та освіти. Дистанційна групова робота, що здійснюється у форматі навчальних і психологічних інтернет-тренінгів з зазначеними складовими, є продуктивним і зручним інструментом сучасних психології та педагогіки, має значні подальші перспективи як у прикладному, так і у дослідницькому планах.

### **Список використаних джерел**

1. Назар М.М. Суб'єктна активність в контексті формування комунікативної компетентності [Електронний ресурс] / Назар Максим Миколайович // Технології розвитку інтелекту. – Т. 2. – № 1. – К. : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2016. – Режим доступу до статті : [http://psytir.org.ua/index.php/technology\\_intellect\\_develop/article/view/217](http://psytir.org.ua/index.php/technology_intellect_develop/article/view/217)

2. Смульсон М.Л. Психологічні особливості віртуальних навчальних середовищ [Електронний ресурс] / Смульсон Марина Лазарівна // Технології розвитку інтелекту. – К. : Інститут психології ім. Г.С. Костюка НАПН України, 2012. – Режим доступу до статті : [http://psytir.org.ua/upload/journals/3/authors/2012/Smulson\\_Maryna\\_Lazarivna\\_-\\_Psychologichni\\_osoblyvosti\\_virtualnyh\\_navchalnyh\\_seredovysh.doc](http://psytir.org.ua/upload/journals/3/authors/2012/Smulson_Maryna_Lazarivna_-_Psychologichni_osoblyvosti_virtualnyh_navchalnyh_seredovysh.doc)